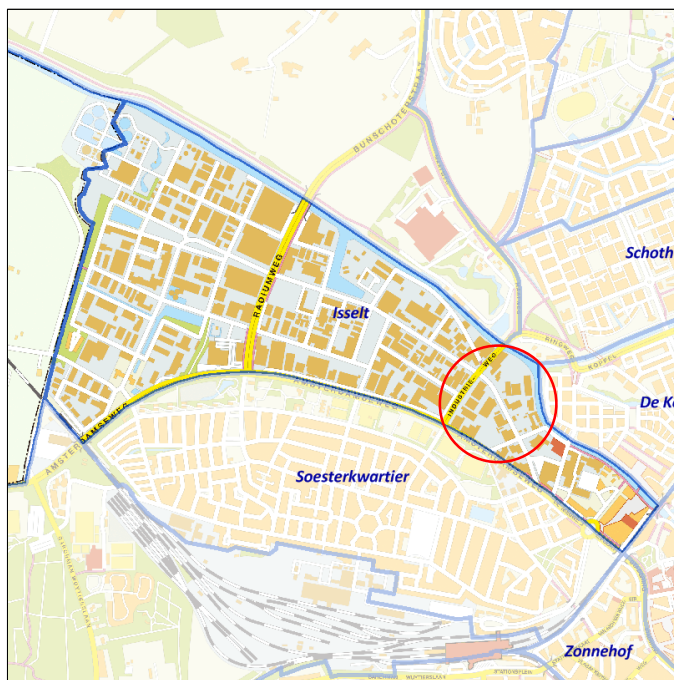

Kop van Isselt en Industrieel Erfgoed

De Kop van Isselt is onderdeel van Bedrijventerrein Isselt (afb.1). Tussen 1952 en 1962 werd de

Afbeelding 1: Bedrijventerrein Isselt – kaart Archief Eemland

Amsterdamseweg aangelegd, het begin van de route van Amersfoort naar Amsterdam. Het gebied ten noorden van de nieuw aangelegde Amsterdamseweg tot aan de gemeentegrens in het noordoosten, werd vanaf de jaren '50 van de vorige eeuw ontwikkeld tot het eerste industrieterrein van Amersfoort. Er vestigden zich vooral productiebedrijven, autohandel, groothandel en distributiebedrijven.

De Kop van Isselt ligt in het oostelijke deel van Bedrijventerrein Isselt – het gebied in de rode cirkel - en wordt begrensd door de Amsterdamse weg, Brabantsestraat, Kleine Koppel, Eemoever, Ringweg Koppel en de Industrieweg. De precieze begrenzing is aangegeven op de kaart van het Besluit uitvoering Chw (afb.2).

Achtergrondinformatie

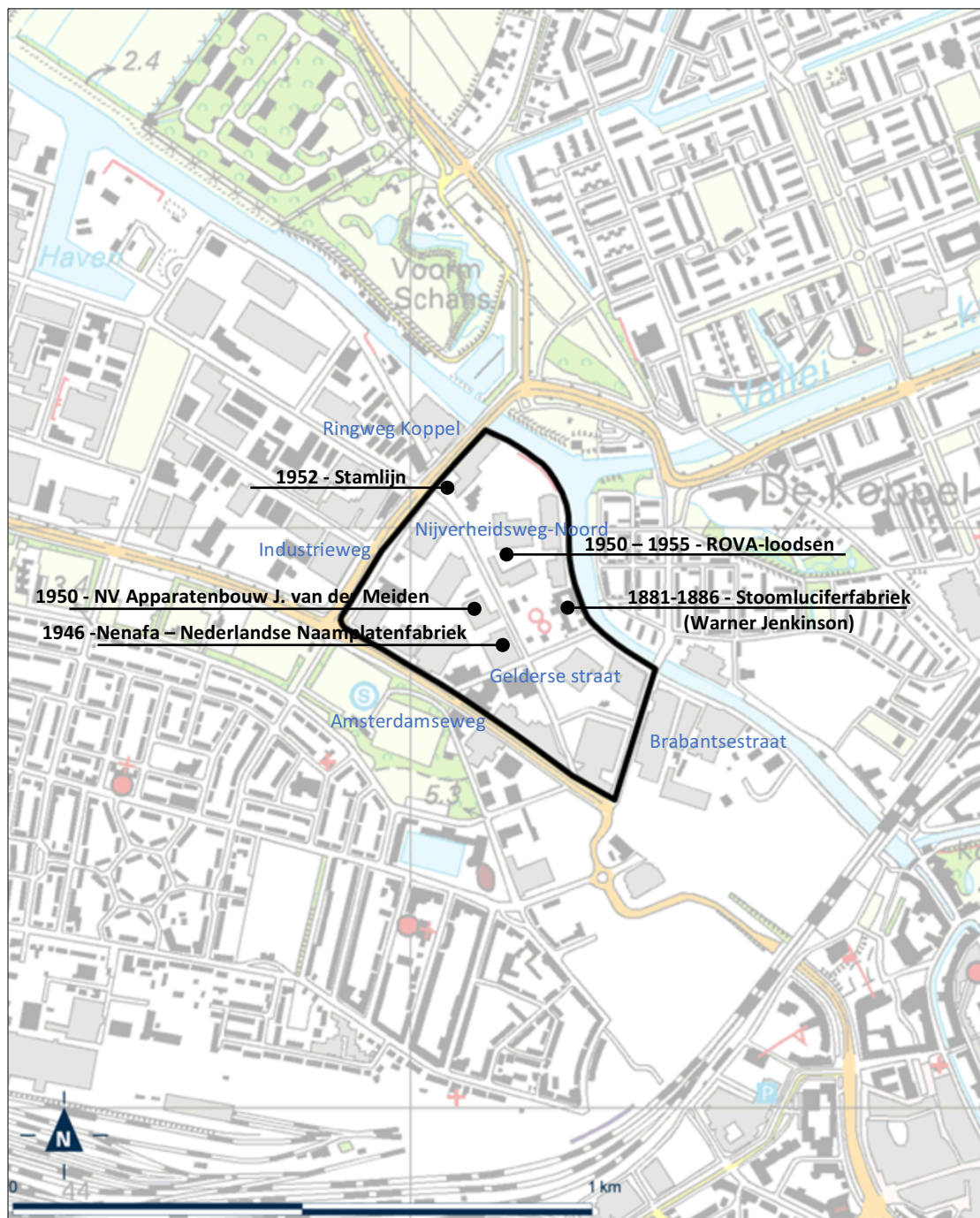
De Kop van Isselt is onderdeel van het oudste industriegebied van Amersfoort: Isselt. Dit deelgebied van ongeveer 16 ha herbergt bedrijven en grootschalige perifere detailhandel en ligt tegen de binnenstad van Amersfoort aan. In het gebied is, net als op het gehele industriegebied Isselt, druk op industriële functies aan het ontstaan; leegstand en verschuivingen van bedrijfsfuncties zijn actueel geworden.

Voorts is de openbare ruimte onderhevig aan veroudering en slijtage. Door deze aanwijzing is de gemeente in staat om flexibeler om te gaan met de milieugebruiksruimte in het gebied en daarmee een geleidelijke transformatie van industriegebied naar gemengd stedelijk gebied te realiseren. Voorts kunnen milieuhinderlijke bedrijven naar beter geschikte locaties worden verplaatst of concrete milieuproblemen verminderd worden. Het doel is om per saldo meer milieukwaliteit aan het gebied toe te voegen.

Om te voorkomen dat bij de geleidelijke transformatie van industriegebied naar woongebied industriële monumenten verloren dreigen te gaan heeft SIESTA een inventarisatie van te behouden industriële monumenten gemaakt, t.w.:

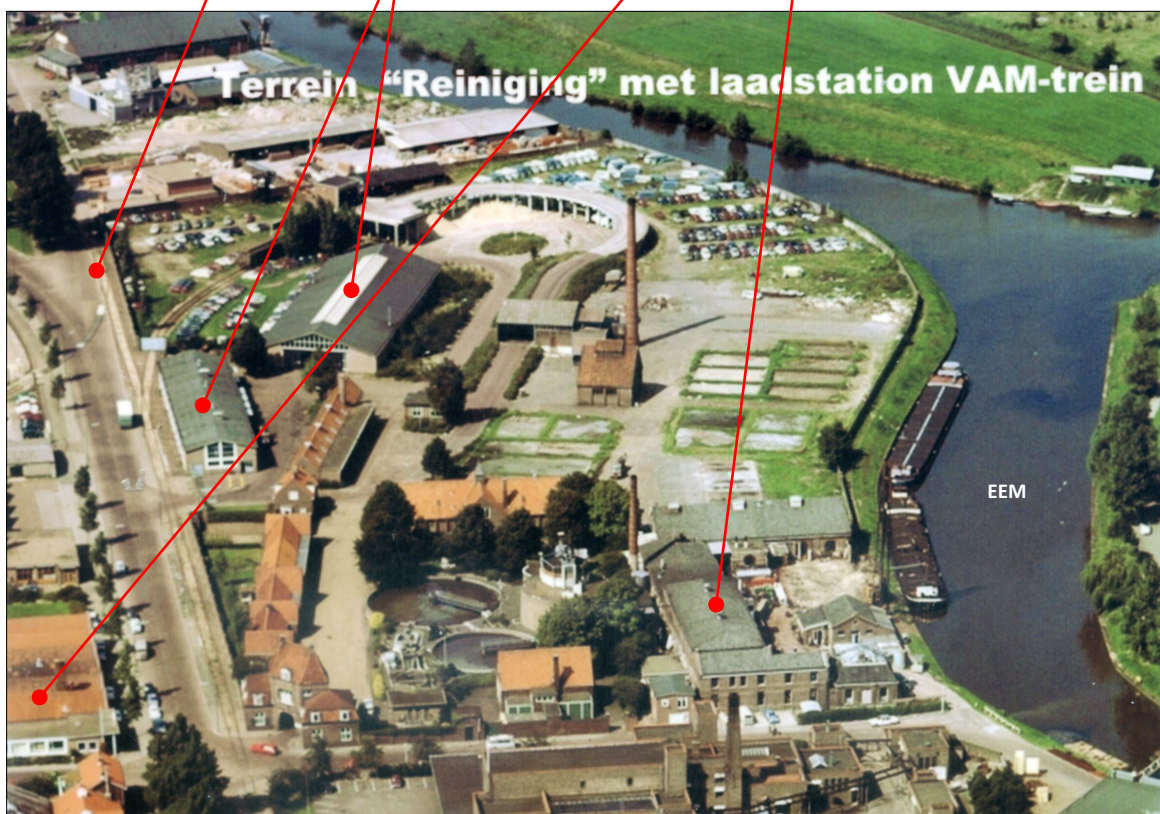
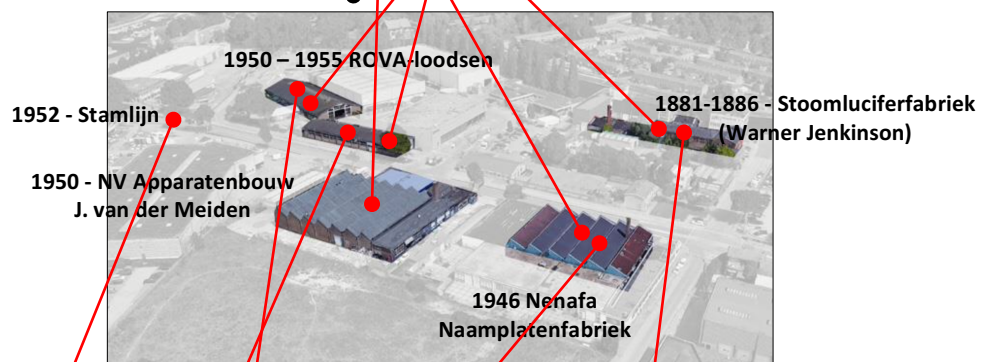
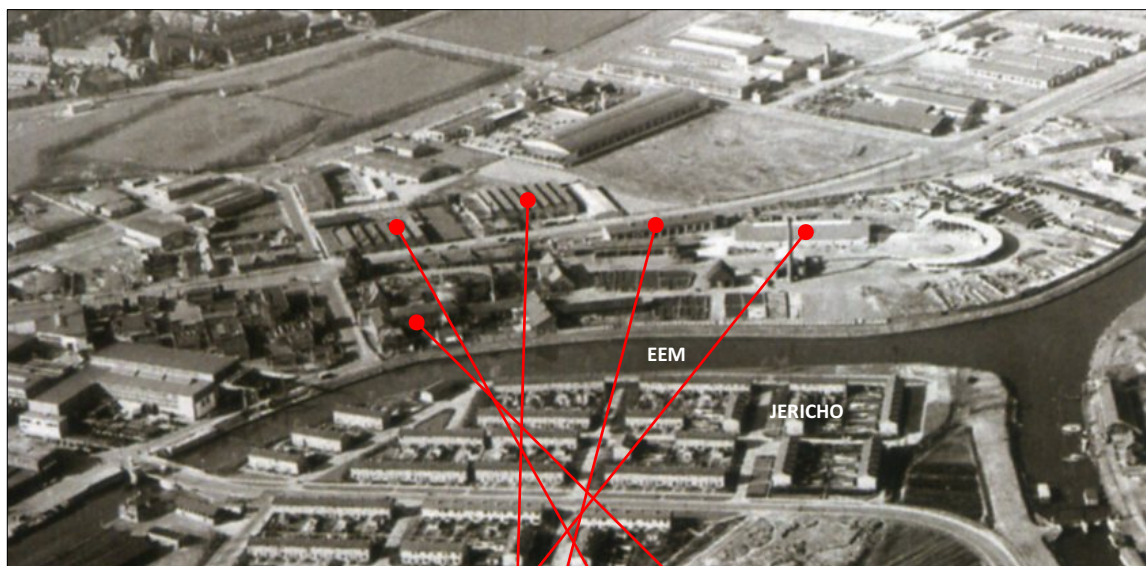
- Stoomluciferfabriek (Warner Jenkinson) - 1881-1886 – Geldersestraat 6
 - NENAF - Nederlandse Naamplatenfabriek – 1946 - Nijverheidsweg-Noord 40
 - ROVA-loodsen – 1950 – 1955 - Nijverheidsweg-Noord 35
 - NV Apparatenbouw van der Meiden – 1950 – Nijverheidsweg-Noord 42
 - **Stamlijn – 1952** – beginpunt Nijverheidsweg – eindpunt Nijverheidsweg-Noord
- Industrieterrein Isselt – toen Molenaar Morris assemblagehal, nu Kringloopcentrum

(opmerking: Stamlijn is vetgedrukt, omdat deze niet voorkomt in de inventarisatie Industriële monumenten van de 'Visieontwikkeling Kop van Isselt' van de gemeente Amersfoort, 13102010)

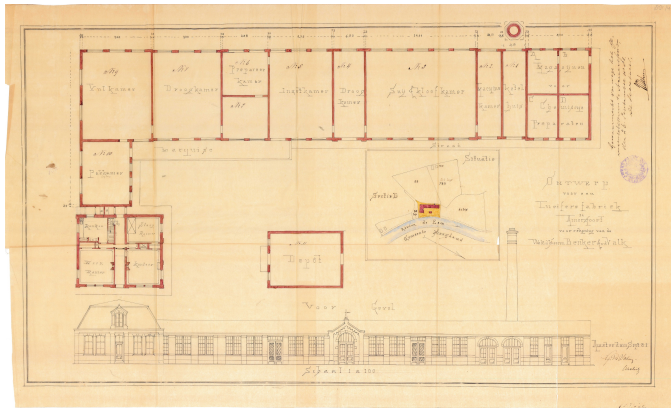

Afbeelding 2: kaart Amersfoort – Kop van Isselt met aanduiding Industrieel Erfgoed

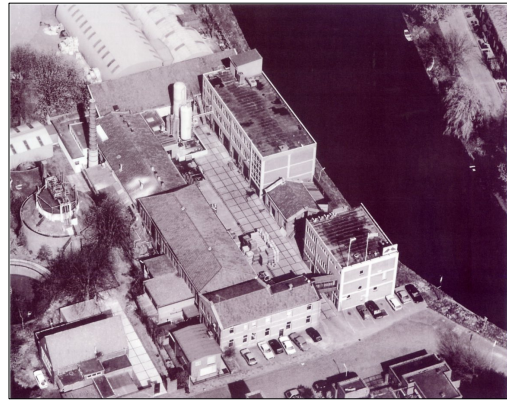
Kop van Isselt in ontwikkeling - situatie 1955

Beschrijving van de gebouwen: 1881-1886 – Stoomluciferfabriek (Warner Jenkinson)

Afbeelding 3: 1881 Bouwtekening Stoomluciferfabriek, G.B. Salm

Afbeelding 4: 1980 Warner Jenkinson complex in 1980

Het oorspronkelijke fabriekscomplex werd in 1881 ontworpen door de Amsterdamse architect Gerlof Bartholomeus (Bart) Salm (1831-1897). Het complex, dat in 1883 gereedkwam, bestond uit een aantal onderdelen. De eigenlijke fabriek bestond uit een langgerekte hoofdmassa van één bouwlaag hoog, evenwijdig aan de rivier de Eem. Haaks hierop, aan de zijde van de huidige Geldersestraat, kwam een dwarsvleugel. Tussen de dwarsvleugel en de rivier lag het woonhuis annex kantoor. Het woonhuis was met de dwarsvleugel verbonden middels een muurtje. Achter het woonhuis bevond zich een klein gebouwtje, het laboratorium. Aan de westzijde van het fabrieksgebouw werd de schoorsteen geplaatst. In 1886 werd het zuidelijke deel van het fabrieksgebouw met een verdieping opgehoogd.

Voor meer info zie: Quick Scan, Warner Jenkinson, Kleine Koppel 39-40, Amersfoort, Voormalige kleurstoffenfabriek, De Onderste Steen, Nijmegen, Drs. M. Kruidenier, september 2010

1946 - NENAF - Nederlandse Naamplatenfabriek – Nijverheidsweg-Noord 40

Op de Nijverheidsweg 40, hoek Geldersestraat, tegenover de gemeentereiniging, vestigde zich in 1946 de Amsterdamse Nederlandse Naamplaten Fabriek (NENAF), die in de hoofdstad geen uitbreidingsmogelijkheden bezat.

Afbeelding 5: Gebouwen NENAF in jaren '60 van de vorige eeuw

Het bedrijf was in 1940 opgericht door Eddy Mooyaart. Men maakte aanvankelijk vooral fietsplaatjes en andere metalen typeplaatjes. Voortdurende uitbreidingen volgden, waarbij het pand geheel van gedaante verwisselde. Ook het productenpakket veranderde; men maakt aan het begin van eenentwintigste eeuw onder andere touchscreens en toetsenborden. Eind jaren tachtig werd het bedrijf overgenomen door het Zweedse Danielson.

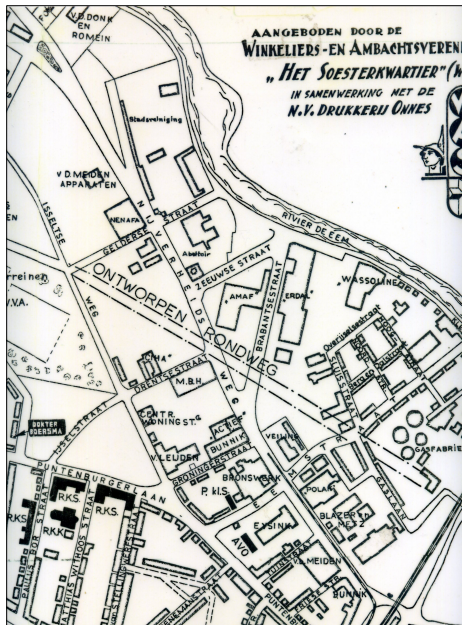
Dit pand is een duidelijk voorbeeld van de Wederopbouwperiode. De typerende sheddaken werden toegepast voor meer lichtinval, omdat destijds weinig aanvullende verlichting werd gebruikt. Dit verbeterde tevens de arbeidsomstandigheden voor de fabrieksmedewerkers.

1950 – 1955 - ROVA-loodsen – Nijverheidsweg-Noord 35

De loods, grenzend aan de weg, is in de typerende jaren '50 stijl gebouwd. De betonnen skeletbouw is aan de buitenzijde goed zichtbaar. Beide loodsen hebben ramen met stalen kozijnen.

1950 - Van der Meiden – Nijverheidsweg-Noord 42

Van der Meiden was in 1928 in het Eemkwartier begonnen en had handel in en productie van huishoudelijke apparaten. In 1950 werd na wrijving tussen de aandeelhouders de fabricageafdeling van het bedrijf afgesplitst onder de naam NV Apparatenbouw Van der Meiden, met Th. Oostinjen als directeur, en overgebracht naar een nieuw pand aan Nijverheidsweg 42.

Op een plattegrond van 1948 was op deze plek al een kleiner pand ingetekend met vermelding van de naam Van der Meiden (afb.6); mogelijk ging het om een ouder gebouw dat in 1950 of kort daarna werd afgebroken. Het ging het nieuwe bedrijf in het begin niet voor de wind. In 1953 werd onder aandrang van de Participatiemaatschappij en de Herstelbank met het Hengelose Nedalo gefuseerd, maar ook dat bracht geen verbetering in de bedrijfsresultaten. In 1954 ging het bedrijf failliet. In 1955 werden de opstallen gekocht door Gebr. Van Swaay, een Haags conglomeraat van handels- en productiebedrijven. Van Swaay ging in het pand vanaf 1958, onder directie van Th. Oostinjen, Esta diepvriezers voor huishoudelijk gebruik maken. Dit werd een groot succes, zodat al in 1961 een nieuwe fabriek op een terrein van 20.000 m² op het adres Nijverheidsweg 98 moest worden gebouwd. Van Swaay werd in 1968 gekocht door het handelsbedrijf Internatio Müller. Vanaf 1975 ging het bergafwaarts met de fabriek en in 1980 werd het bedrijf geliquideerd.

Afbeelding 6: 1948 Plattegrond (detail)
Soesterkwartier met industrieterrein Isselt

1952 – Stamlijn – beginpunt Nijverheidsweg – eindpunt Nijverheidsweg-Noord Industrieterrein Isselt – toen Molenaar Morris assemblagehal, nu Kringloopcentrum

De stamlijn naar industrieterrein Isselt in Amersfoort takte af bij de oostkant van het emplacement, ter hoogte van het oude NCS-station. Met een zeer scherpe boog liep het spoor in noordelijke richting en volgde de Nijverheidsweg. Na ca. 500 meter werd de Amsterdamseweg gekruist. De stamlijn bleef de Nijverheidsweg volgen (vanaf ca. 1970 Nijverheidsweg-Noord), en kruiste na nog eens ca. 500 meter de huidige Industrieweg. Hierachter liep het spoor na ca. 800 meter door.

Afbeelding 6 & 7: Begin van de stamlijn bij de Nijverheidsweg

In het stuk stamlijn vlak voor de overweg Industrieweg kwam in 1955 een interessante aansluiting, het raccordement van de Gemeente Reinigings- en Ontsmettingsdienst Amersfoort (ROVA). De gemeente sloot toen een contract met de Vuil Afvoer Maatschappij (VAM), waarna een zijspoor werd gebouwd met daarnaast een hoog laadbordes. Vrachtauto's konden via een lange gebogen oprit dit bordes oprijden, om achteruit rijdend hun lading in de VAM-wagens te storten. Telkens kon een halve wagen worden gevuld, waarna met een lierinstallatie de rij wagens een halve wagenlengte werd opgeschoven. Bij de bediening werden vaak eerst de beladen wagens weggehaald en tijdelijk op het stamspoor gezet. Daarna konden de lege wagens het spoor van de Gemeentereiniging worden opgeduwd. In december 1958 werden aldus de eerste wagens met huisvuil beladen en richting Wijster gestuurd. Het vervoer met VAM-wagens naar Wijster duurde tot eind 1988. Toen werd overgeschakeld op vervoer in ACTS-containers. Het vuil ging nu bovendien niet meer naar Drenthe, maar naar Afvalverwerking Rijnmond (AVR) in het Botlekgebied.

De stamlijn werd per 1 maart 1995 gesloten, nadat al in 1986 een deel nabij de Vanadiumweg en in 1991 het deel vanaf de Industrieweg was opgebroken. Dit laatste in verband met de uitbouw van de Industrieweg tot doorgaande verbindingsweg (westelijke Rondweg om Amersfoort, met onder andere de aanleg van de Koppelbrug).

Bij de Industrieweg is anno 2019 nog een laatste herinnering aan de stamlijn te vinden in de vorm van een stootjuk en een railleugte staatsspoor op het parkeerterrein van een bouwmaterialenhandel.

SIESTA

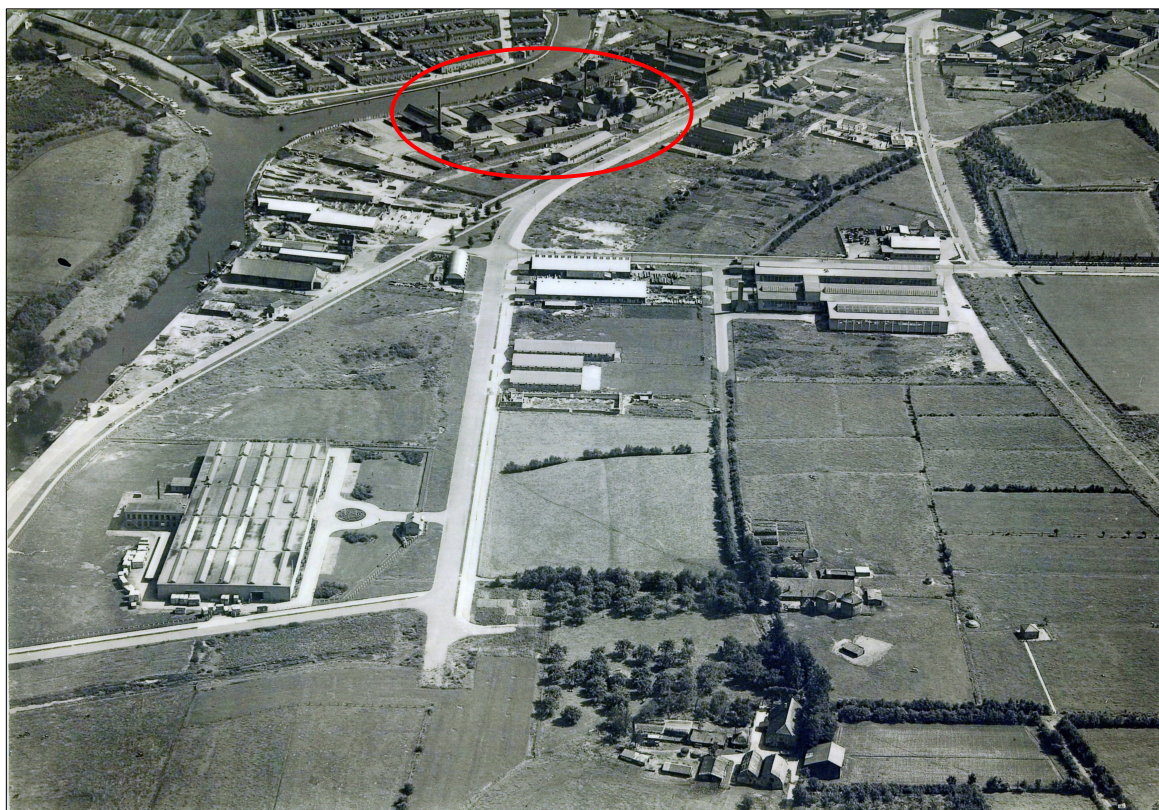
Sjoerd Hekking, bestuurslid SIESTA
Amersfoort, 23 juni 2019

Bronnen/verder lezen:

- 'End of the Line 9 Stamlijn langs de Nijverheidsweg in Amersfoort', G. Kuiper, G. van Straaten, H. Nahon, K. van de Meene, H. Bouwknecht voor het leveren van informatie en foto's alsmede het team van SIESTA en Archief Eemland
- T. Janssen en M. Kruidenier: Amersfoort en de industrie, een zoektocht naar het industriële verleden van Amersfoort. SIESTA 2005, ISBN 90-810296-1-4
- H. van der Lee: Het kwartier is om, industrie en bedrijvigheid in het Eemkwartier. SIESTA 2007, ISBN 90-810296-2-9
- Herrijzend Amersfoort, Fietstocht langs industriële wederopbouwlanden, SIESTA, april 2010
- Artikel over einde stamlijn Isselt, Rail Magazine 124 (1995)
- G.A. Russer, Sporen rond de Lange Jan, de geschiedenis van station Amersfoort en halte Vlasakkers. BDU 2007, ISBN 978-90-8788-020-0
- R. Ankersmit: 50 jaar Vuil Afval Maatschappij, Op de Rails 7-1979

Internet:

- www.sporenplan.nl
- www.archiefeemland.nl
- www.hetutrechtsarchief.nl
- www.conam.info/molenaar.htm
- www.watwaswaar.nl

Afbeelding 8: Industrierrein 'Isselt' in wording begin jaren '50 van de vorige eeuw. Linksboven duidelijk zichtbaar - in de rode elips - 'de Kop van Isselt'